

>>> revista tradumàtica

Traducció i Tecnologies de la Informació i la Comunicació

Número 06: Terminologia i traducció : desembre 2008 : <http://www.fti.uab.cat/tradumatica/revista> :

ISSN: 1578-7559

La terminologia: desenvolupament i utilitat en la formació de traductors

M. Teresa Cabré
Universitat Pompeu Fabra

Resumen: Este artículo propone una revisión de la evolución de la disciplina desde un punto de vista teórico, así como una descripción de las diferentes corrientes teóricas actuales. Establece la diferencia entre los aspectos teóricos que constituyen la disciplina y los aspectos metodológicos permiten su aplicación a otras disciplinas, como por ejemplo la traducción. Concluye con argumentos de peso en relación a la relevancia de la formación en terminología de los traductores.

Palabras clave: Terminología - Traducción - Formación de traductores

Resumen: Este artículo propone una revisión de la evolución de la disciplina desde un punto de vista teórico, así como una descripción de las diferentes corrientes teóricas actuales. Establece la diferencia entre los aspectos teóricos que constituyen la disciplina y los aspectos metodológicos permiten su aplicación a otras disciplinas, como por ejemplo la traducción. Concluye con argumentos de peso en relación a la relevancia de la formación en terminología de los traductores.

Palabras clave: Terminología - Traducción - Formación de traductores.

Abstract: This article proposes revising the evolution of Terminology as a discipline from the perspective of theory, as well as offering a description of the various current trends in theory. It establishes the difference between the theoretical aspects in the discipline and the methodological aspects which allow them to be put into practice in other disciplines such as translation. The conclusion offers convincing arguments concerning the relevance of terminology training for translators.

Key words: Terminology – Translation – Translation training

Que la Terminologia ha canviat molt en els darrers decennis és una afirmació que resulta avui excessivament coneguda, com coneguts són també els factors que n'han motivat el canvi. D'una terminologia concebuda en el seu vessant pràctic com una aplicació destinada a la constitució de glossaris s'ha anat passant a poc a poc a una terminologia aplicada no només a la producció de recursos sinó també a la resolució organitzada, i sovint institucional, de consultes i a la proposta oficial de neologismes per a les llengües que en tenen necessitat. D'una concepció uniforme dels glossaris terminològics destinats a la comunicació internacional entre experts hem passat a una concepció àmplia dels recursos terminològics, de forma que aquests tenen més en compte la seva adequació a les necessitats socials per a què han estat creats que no pas el seguiment acrític de les orientacions internacionals. I, en conseqüència, la terminologia com a camp de coneixement ha anat obrint pas a una concepció més flexible i integradora capaç d'encabir no només la terminologia tradicional sinó altres concepcions de la terminologia desenvolupades en contextos ben allunyats del que suposa l'estandardització per a finalitats comercials en el pla internacional.

En aquest text ens proposem tres objectius. En primer lloc, a través de la presentació de l'evolució de la terminologia fins ara, pretenem mostrar que la terminologia, tot i que potser considerada una matèria complementària per a altres activitats com, per exemple, la traducció, constitueix una matèria de ple dret, amb un objecte central ben delimitat i específic: les unitats terminològiques. En segon lloc, volem esbossar les que, en la nostra opinió, són les vies de

La terminologia: desenvolupament i utilitat en la formació de traductors. M. Teresa Cabré

Revista Tradumàtica - Traducció i Tecnologies de la Informació i la Comunicació

06: Terminologia i traducció : <http://www.fti.uab.cat/tradumatica/revista> : ISSN: 1578-7559

desenvolupament de futur en terminologia. I, en tercer lloc, pretenem presentar el triple paper que la terminologia fa en la formació dels futurs traductors, més enllà de la simple funció de resoldre problemes relatius al lèxic d'especialitat que la traducció especialitzada planteja.

1. La construcció de la terminologia com una disciplina

La consideració de la terminologia com una disciplina establitzada ha passat per moltes vicissituds des de la seva primera aparició al llarg dels anys trenta del segle XX fins avui. No ha estat fàcil per a la terminologia de ser reconeguda com un camp de coneixement de ple dret, ubicat en el conjunt de les ciències. De fet aquest camí de dubtes i trasbalsos és idèntic al que han viscut –i en alguns casos encara viuen– tots els camps del saber que sorgeixen de la pràctica i construeixen, a partir d'aquesta pràctica, els seus fonaments. La traducció, la documentació o la lexicografia en són exemples pròxims.

L'edat d'or de la terminologia tradicional fou en la primera meitat del segle XX i la representen els treballs d'E. Wüster, a qui devem el reconeixement disciplinar i polític de la terminologia en tres àmbits:

- en l'àmbit professional, en tant que necessària per a la resolució de necessitats socioprofessionals
- en l'àmbit social i acadèmic, en tant que necessària per formar futurs professionals en diversos àmbits
- en l'àmbit científic, en tant que espai d'estudi centrat en un objecte precís, específic i ben delimitat de l'objecte d'altres disciplines.

Per Wüster la legitimitat d'una matèria d'estudi i de treball aplicat com la terminologia es justificava per la seva necessitat social. I si així era, calia demostrar que aquestes necessitats

existien i que hi havia d'haver professionals dedicats a atendre-les. En quin terreny Wüster va situar aquestes necessitats? En el de la representació i comunicació del coneixement especialitzat. Qualsevol professional que requereís representar el coneixement especialitzat necessitava terminologia, altrament esdevenia ambigu i imprecís. Tot professional que hagués de treballar o comunicar sobre temes d'especialitat requeria terminologia, altrament esdevenia ineficient i podia resultar imprecís. I aquest professional que necessitava terminologia per representar i comunicar el coneixement sobre una o diverses matèries d'especialitat era l'especialista en qualsevol de les branques del saber, de la ciència, de la tècnica de les activitats comercials o de lleure. Perquè un especialista fos precís i eficient en la representació i transferència de coneixement requeria disposar de termes que representessin els conceptes propis de la seva especialitat. I com arribava l'especialista en aquests termes? Doncs a través d'un procés que s'iniciava en els intercanvis discursius amb els seus col·legues i quallava en la fixació d'una o més d'una denominació per referir-se al concepte o conceptes a què es referien.

La necessitat d'establitzar aquesta terminologia creada per un grup d'especialistes i posar-la a disposició d'altres comunitats especialitzades fa emergir una nova professió: la professió de terminòleg. D'aquesta manera es justifiquen els terminòlegs: professionals capaços d'elaborar diccionaris especialitzats (diccionaris tècnics), necessaris en un període de gran expansió i desenvolupament de la tècnica i la tecnologia.

Per dur a terme aquest treball, Wüster va proposar com a terminòlegs, els especialistes, per tal com eren ells els qui tenien el coneixement directe sobre les matèries d'especialitat i podien

proposar els termes adequats i difondre'ls a través del seu propi discurs. Així es justifica l'enfocament onomasiològic que Wüster va donar a la terminologia: el coneixement sobre els conceptes precedia l'atribució de denominacions. En aquesta atribució se seleccionava la denominació de referència, la forma normalitzada, per a cada llengua. Justament aquest va ser el procés que va seguir Wüster en la confecció del seu diccionari sobre màquines eina, procés de treball que li va servir per establir la metodologia del treball terminològic. Aquest procés s'inicia amb un primer pas que consisteix en l'establiment d'una estructura de conceptes, al qual segueix l'establiment de denominacions, mediat per l'activitat normalitzadora: selecció i fixació de la denominació de referència.

Els esforços de Wüster per fer reconèixer la terminologia abracen, com hem dit, tres àmbits, en cada un dels quals creia que calia ser present a través d'una o altra mena d'institucionalització. Així ho va fer.

La institucionalització de la terminologia en l'àmbit industrial va desembocar en la creació en el si de l'Organització d'Estandardització Internacional, ISO, del Comitè Tècnic 37, responsable de fixar els principis de treball en terminologia i els modes de representació de les dades terminològiques.

La institucionalització de la terminologia en l'àmbit acadèmic i social va quallar en dues iniciatives: l'organització d'un centre de documentació sobre la terminologia patrocinat per UNESCO: INFOTERM, i la creació d'un programa de formació en terminologia a la Universitat de Viena.

I, finalment, la institucionalització de la terminologia en l'àmbit científic va conduir al desenvolupament d'una teoria de la terminologia: la Teoria General de la Terminologia, més coneguda amb la sigla TGT.

Tot i aquesta institucionalització, els canvis socials que s'han produït al món a partir dels anys quaranta han obert per a la terminologia un nou context tant en el que fa referència a les

necessitats i als mètodes de treball, i, lògicament, han fet variar la concepció de la terminologia com a disciplina. Aquests canvis socials han afectat de manera central els sistemes de comunicació, l'estatus de les llengües, i el valor de la terminologia especialitzada en la transacció del coneixement. N'esmentarem alguns:

- La multiplicació dels intercanvis comunicatius plurilingües entre llengües de diferent tipus i països amb sistemes culturals molt allunyats i en diferent grau de desenvolupament econòmic i tecnològic.
- La diversitat de les situacions de comunicació especialitzada a causa de la diversificació de necessitats en la transmissió del coneixement.
- La multiplicació temàtica dels intercanvis internacionals provocada per la proliferació del coneixement.
- La gran difusió del coneixement a través dels mitjans de comunicació de masses i de l'extensió de l'educació en els països desenvolupats.
- La implantació de les tecnologies de la informació i la comunicació.

- La consideració de les llengües com un bé natural i identitari a protegir.

Com es pot suposar, era natural que la primera concepció de la terminologia com una matèria centrada en la comunicació internacional i destinada a pal·liar les “insuficiències” del llenguatge natural a través de la normalització havia de resultar insuficient. Els nous espais professionals integrats per traductors, intèrprets, divulgadors i redactors especialitzats requerien una terminologia més enllà de la normalitzada i centrada en la normalització. Els focus de producció de documents que calia traduir es multiplicaven i ultrapassaven els nuclis d'especialistes.

La pragmàtica, relativa a l'ús de les llengües, començava a adquirir una importància cabdal en l'orientació dels temes relacionats amb la informació i la comunicació. Calia comunicar adequadament i aquesta adequació pressuposava una adaptació del discurs especialitzat als registres funcionals convenients. Una bona traducció havia de tenir en compte doncs els factors pragmàtics. I la terminologia passava a ser un d'aquests factors de diversificació funcional del discurs. No es tractava doncs de fer servir sistemàticament i uniformement el terme normalitzat, sinó d'adequar els usos terminològics al tipus de text que calia traduir.

En relació a la concepció disciplinar de la terminologia, van ser l'aparició, primer, del funcionalisme lingüístic, i més tard, l'aplicació al llenguatge de les teories de base cognitiva proposades per la filosofia i la psicologia, els factors que van fer donar la volta a la teoria de la terminologia i van permetre noves propostes de descripció dels termes des d'una perspectiva semàntica i pragmàtica.

El tercer element en joc en aquesta obertura disciplinar de la terminologia el va constituir el desenvolupament de la lingüística basada en corpus que permetia observar un nombre immens de dades i formular generalitzacions que el recurs a la intuïció no deixava observar, a més de fer donar un tomb de gran abast a la metodologia de treball, que de ser concebuda com a onomasiològica, passava a ser fatalment semasiològica.

És evident que, avui dia, el fet de poder disposar de textos digitalitzats agrupats en corpus i considerar Internet com un corpus ha fet canviar el procés del treball terminològic. La aplicació d'eines de tractament automàtic als corpus permet aproximar-se a les unitats terminològiques

més ràpidament. Els sistemes automàtics o semiautomàtics d'extracció d'informació a partir de corpus faciliten la recuperació dels contextos més adequats, fragments de definició, variants denominatives i termes relacionats: sinònims, hiperònims o cohipònims. Aquestes eines, integrades adequadament en una mateixa plataforma, esdevenen estacions de treball i faciliten el procés terminogràfic d'elaboració de glossaris i diccionaris especialitzats.

Com no podia ser d'altra manera, aquest panorama de renovació ha fet posar en qüestió la validesa i adequació de la concepció teòrica de la terminologia, per tal com la que hi havia resultava excessivament restrictiva per donar raó de la terminologia produïda en escenaris diferents als normalitzats, en els quals s'havia inspirat Wüster. La terminologia s'ha obert a noves propostes teòriques més en consonància amb la lingüística, les ciències cognitives i la comunicació social.

De l'homogeneïtat i uniformitat en la producció de glossaris terminològics, hem passat a la diversificació de recursos que compleixen per damunt de tot la condició de ser adequats a les característiques discursives en què hauran de circular socialment.

En aquesta obertura i en el canvi de perspectiva en l'abordatge de les unitats terminològiques, s'han formulat diverses propostes teòriques per a la terminologia. Entre elles n'esmentarem quatre: la Socioterminologia (Guespin 1991, Gambier 1991, Gaudin 1993), la Socioterminologia cognitiva (Temerman 2000), la Teoria comunicativa de la terminologia (Cabrè 1999, 2003) i la Terminologia cultural (Diki Kidiri 2007, 2008).

La socioterminologia és una proposta que tracta de cridar l'atenció sobre els aspectes socials i ideològics de les unitats terminològiques, per tal com funcionen en context social i són portadores de valors socials.

La socioterminologia cognitiva també crida l'atenció sobre el vessant cognitiu de la terminologia des del punt de vista social en la seva perspectiva social, descartant la universalitat conceptual i introduint la noció de prototip per explicar les diferents conceptualitzacions del mateix objecte en funció de patrons culturals i socials.

Les altres dues propostes, no excloents entre elles, tracten d'establir una teoria que descrigui i expliqui les unitats terminològiques en el marc de la comunicació i dels sistemes culturals. La Teoria comunicativa de la terminologia (TCT) estableix un marc de partida que integra totes les altres propostes. Aquest marc es justifica en el model de les portes (Cabrè 1999, 2003), que permet diferents punts d'abordatge de les unitats terminològiques atesa la seva poliedricitat (lingüística, conceptual i social), reclamant el respecte de dues condicions indispensables que han de complir els diferents abordatges: compartir l'objecte central del camp d'estudi: les unitats terminològiques, i concebre les unitats terminològiques com a unitats interdisciplinàries. L'entrada a les unitats terminològiques des de cada una de les tres perspectives suposa fer-ho amb una teoria adequada a la porta en què l'analista se situa, que respecti la interdisciplinarietat de l'objecte.

La Terminologia cultural tracta d'aprofundir en les bases socioculturals de la creació de termes respectant els mecanismes cognitius específics de cada comunitat. Aquesta proposta és molt adequada per a la creació de terminologia en llengües de tipus molt diferent de les dominants i en països en vies de desenvolupament econòmic i tecnològic.

Alguns autors han considerat també una proposta la denominada Terminologia textual, que es proposa de descriure les unitats terminològiques en corpus emprant eines de tractament automàtic. En la nostra opinió aquesta orientació no és una proposta teòrica, sinó un procés de treball que, això sí, condiciona la metodologia i permet arribar a dades que sense l'ajuda de la tecnologia no s'hi podria arribar.

2. Algunes vies de futur

Intentarem a continuació esbossar alguns punts sobre quines seran les línies de futur en terminologia, tot i acceptar que aquesta empresa és arriscada i no exempta de subjectivitat.

Creiem que els anys que vindran han de suposar l'estabilització teòrica de la terminologia a través de l'elaboració d'una teoria marc dins la qual se situarà l'opció de Wüster com una teoria del coneixement (una teoria cognitiva) restringida als àmbits especialitzats amb finalitat normalitzadora. Les diferents propostes existents s'organitzaran dins d'aquesta teoria marc i establiran articulacions entre si de forma que els diferents punts de vista esdevinguin complementaris i no pas alternatius quan no hi hagi contradiccions evidents.

El desenvolupament i la difusió de les tecnologies es potenciarà i se'n generalitzarà l'aplicació a qualsevol treball terminogràfic d'elaboració de glossaris. Així, podrem passar de les sèries d'eines de tractament de la informació especialitzada concebudes cada una en una plataforma, en una integració d'eines en plataformes de treball que permetran construir un glossari terminològic sense sortir d'un mateix entorn. El sistema TERMINUS, desenvolupat pel grup IULATERM de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada, encara en versió provisional, vol ser una passa en aquesta línia.

La disponibilitat de recursos digitals i d'eines de tractament de la informació actualment en els llocs Web de cada organisme donaran pas a la creació de portals *virtuals* de coneixement i de recursos. Una mostra en aquest sentit és la posada en marxa de la iniciativa CLARIN (Common Language Resources and Technology Infrastructure), programa cofinançat pel 7PM de la Unió Europea i pel Ministerio de Ciencia y Tecnología, Dirección General de Política Tecnológica (www.clarin.eu) i assumit per les més importants entitats i organismes públics que posseeixen recursos en suport digital o eines de tractament de la informació.

La noció d'adequació aplicada als recursos terminològics se sobreposarà a altres característiques de qualitat que han marcat fins ara la terminologia. Adequació temàtica a perfils d'informació, adequació funcional a les necessitats a què es destina un recurs i adequació cognitiva al nivell de coneixements de cada situació.

La terminologia, a més de ser un recurs en si mateixa, es considerarà cada cop més una peça fonamental de la creació de sistemes automàtics d'elaboració de resums, representació gràfica del coneixement, recuperació de documents i constitució de sistemes de tractament automàtic del llenguatge.

Finalment, amb els processos automatitzats de *vigilància científica i tecnològica*, amb la detecció de nous conceptes i termes, es potenciaran els treballs neològics destinats a dotar les llengües de terminologia pròpia, sense necessitat de recórrer al manlleu sistemàtic.

3. La terminologia en la formació dels futurs traductors

En aquest panorama evolutiu que acabem de presentar, la terminologia també ha ampliat les seves possibilitats en la formació de traductors. La raó sembla evident: si en la concepció wüsteriana els termes només eren peces estandarditzades que "havien ser utilitzades" pels traductors, els quals no tenien cap possibilitat de variació, en una concepció més àmplia del que és i inclou la terminologia, els traductors tenen al seu abast diferents possibilitats denominatives d'entre les quals han de seleccionar la més adequada en funció de les circumstàncies temàtiques, pragmàtiques i contextuals. I encara més, els traductors de

determinades llengües i en determinades situacions esdevenen creadors de termes, en la mesura que han de resoldre un buit denominatiu que els glossaris i diccionaris no han cobert. Els cal doncs una bona formació en terminologia i neologia.

Que la traducció especialitzada requereix terminologia és un tema fora de discussió. Tots els traductors accepten aquesta necessitat, però divergeixen, en canvi, en les tasques que els cal fer per disposar-ne, i encara més en la manera de disposar-ne, si és que han decidit de participar activament en aquest proveïment. Cert és que entre la terminologia i la traducció no

hi ha hagut, ni hi ha encara, una relació fàcil. I això ha estat conseqüència de recels que han vingut d'ambdues bandes:

- La terminologia es percep a si mateixa com un camp de coneixement de ple dret que s'estructura a l'entorn d'un objecte que són les unitats terminològiques, però, al costat d'aquesta percepció, es reconeix com una matèria aplicada a la resolució de problemes pràctics d'altres matèries. En aquest sentit esdevé una matèria auxiliar de la traducció. I en relació a la traducció concep tres possibilitats d'implicació del traductor segons el nivell d'activitat que vulgui assumir en terminologia:

- El traductor com a usuari de terminologia, que es limita a emprar les solucions que els diccionaris o els serveis de consulta li proporcionen.

- El traductor com a terminòleg puntual, que resol els problemes amb què topa quan du a terme una traducció.

- El traductor com a gestor de terminologia formant part de xarxes cooperatives de traductors en general o de la mateixa especialitat.

Aquest esquema sembla bastant clar, però en el que fan i creuen els traductors sobre la terminologia hi intervenen altres factors.

Per part de la traducció hi ha una sèrie de creences prèvies (pre-judicis en sentit literal) sobre la terminologia: En destacarem tres d'essencials:

- Pensem que hi ha prejudicis sobre la utilitat de la terminologia per a la traducció, que per a molts traductors es limita al simple proveïment d'equivalents.

- Creiem també que els traductors tenen una certa desconfiança en els terminòlegs com a formadors de traductors, fins i tot en terminologia.

- I, finalment, considerem que molt sovint els traductors desconeixen la terminologia com a disciplina, el seu mètode de treball i també les seves possibles funcions en la formació de traductors.

La terminologia, per la seva banda, tampoc no s'ha esforçat gaire per acoblar-se a les necessitats de la traducció, confegint programes de formació adequats específicament als traductors, ni a divulgar argumentadament les seves possibles aportacions a la formació en traducció.

Avui dia, quan es descriu el perfil del traductor professional de qualitat, es diu que aquesta figura ha de reunir les següents característiques:

- ha de ser un professional responsable
- ha de tenir un alt nivell de formació

- ha de ser capaç de dur a terme traduccions complexes
- ha de poder resoldre totes les tasques associades a la traducció

I s'hi afegeix que:

- ha de ser autònom
- ha de tenir iniciativa
- ha de ser capaç de reflexionar davant d'un problema i justificar amb arguments la seva possible resolució
- ha de ser eficaç
- ha d'estar actualitzat

Com hem d'interpretar aquestes competències des de la terminologia?

Ens limitarem en aquest text a donar resposta a una de les condicions requerides al traductor d'alt nivell: dur a terme traduccions complexes. És evident que per fer-ho no es pot limitar a ser un simple usuari dels recursos terminològics. La raó és òbvia: els diccionaris i bases de dades no poden contenir tota la terminologia necessària per a la traducció de temes innovadors.

Davant d'aquesta situació, el traductor ha de ser capaç de plantejar-se el problema terminològic i de resoldre'l de la manera més eficaç i adequada al tipus de problema de què es tracti, és a dir, ha de posar en pràctica la seva competència per reconèixer, analitzar, classificar, resoldre la qüestió. Si diem que ha de reconèixer un problema com a terminològic és perquè observem que sovint el traductor davant de problemes que són pròpiament terminològics, actua des de la traducció, és a dir, els resol com si es tractés d'una unitat de traducció, i no d'una unitat denominativa.

Els problemes pròpiament terminològics es restringeixen als que tenen a veure amb les unitats lèxiques (o lexicalitzades) que tenen un sentit precís (no necessàriament exclusiu) en un àmbit temàtic i són pertinents per representar i comunicar els conceptes propis de l'àmbit en qüestió.

Aquests problemes, situant-nos en tres de les fases d'activitat del procés de traducció, es podrien resumir en els següents:

- a) en la fase de caracterització i avaluació del text a traduir: avaluar la qualitat dels recursos disponibles, la seva accessibilitat, compleció, adequació i actualització
- b) en la fase de comprensió del text de partida: reconèixer formalment i semànticament les unitats terminològiques i saber quin és el seu valor cultural i pragmàtic en la situació de producció del text i en relació a la situació de recepció del text traduït.
- c) en la fase de realització de la traducció: l'establiment d'equivalents, partint de la idea –de vegades no certa– que tota unitat terminològica del text de partida té almenys una unitat terminològica equivalent en la llengua de la traducció. Subratllem-ho més precisament: una unitat terminològica, no una traducció, perquè la tasca terminològica consisteix a trobar equivalents, i no a resoldre simplement l'equivalència.

És evident que els problemes que se li presenten al traductor en relació a la terminologia són presents en les tres fases, però de totes elles, la darrera és la que li reclama més activitat, més investigació, més decisió reflexiva, ja sigui perquè no troba cap equivalent, o perquè en troba més d'un, o perquè el o els que troba no el satisfan des del punt de vista del model de llengua

que implícitament té interioritzat o al qual es vol adherir.

Com es pot deduir, aquestes situacions no es resolen amb una simple consulta, sinó que reclamen del traductor una activitat metodològicament adequada per resoldre cada cas.

Podríem doncs dir que al traductor no li cal una formació en terminologia que vagi més enllà del simple coneixement dels termes d'un àmbit d'especialitat?

Per a nosaltres és obvi que el traductor necessita saber què és un problema terminològic i doncs saber bé què és un terme i com es detecta; necessita conèixer els criteris de funcionament de la terminologia, els tipus de termes, el procés de treball per resoldre o proposar un terme nou, etc. per poder ser un "traductor d'alt nivell capaç de resoldre traduccions complexes". Fer terminologia no és fer traducció, per molt que sovint sentim que es pregunta "com es tradueix un terme" o es parla de "la traducció d'aquest terme".

En la nostra opinió la terminologia com a activitat aplicada a la traducció encara no acaba de rebre el reconeixement que hauria de tenir per part dels professionals de la traducció, i no perquè pensem que tot traductor hauria de ser un terminòleg, sinó perquè tot traductor hauria de tractar i resoldre amb adequació metodològica els problemes terminològics que li planteja la traducció.

Introduïrem per acabar altres possibilitats que la terminologia pot oferir a la formació de traductors, possibilitats que en molt pocs centres de formació de traductors s'aprofiten.

S'ha dit i escrit moltes vegades que la terminologia és en si mateixa una eina de coneixement, en el sentit que els termes representen els conceptes d'una temàtica especialitzada. Ampliant l'argument, si els termes representen els conceptes d'una temàtica, el conjunt dels termes relatius en aquesta temàtica conformen una estructura de conceptes que resumeix els continguts de la temàtica en qüestió. Com s'ha dit alguna vegada usant una metonímia: "una especialitat és la seva terminologia".

De fet, si ens aturem a pensar en aquesta frase, podem assumir que els termes d'una especialitat relacionats entre ells per diferents vincles són la síntesi de l'especialitat. I si això és així, no podríem pensar que ensenyar els estudiants de traducció especialitzada a fer el treball terminològic d'un àmbit contribuiria a l'adquisició de dues competències que se li reclamen. Així, d'una banda, adquiriria coneixement estructurat sobre la matèria, la qual cosa li facilitaria després la traducció de textos d'aquesta matèria, i, d'altra banda, adquiriria els termes que s'usen realment per a un tema d'especialitat en la llengua o llengües en què ha fet el treball terminològic. Això és possible perquè per les seves propietats cognitives la terminologia serveix per representar el coneixement. Treballar sobre la terminologia d'un àmbit és adquirir coneixement sobre els continguts d'aquest àmbit, condició indispensable per poder fer una traducció de tema especialitzat.

I, a mode de conclusió, forçant una mica més els arguments, la terminologia a més de tenir propietats cognitives és una eina metacognitiva que permet reforçar la formació de base de tot especialista: llegir textos, comprendre'ls, representar-ne l'estructura de contingut, detectar termes, extreure'ls, definir-los, buscar-ne contextos d'ús adequats, relacionar-los entre si, etc. són activitats que reforcen les capacitats bàsiques de tot estudiant, també dels estudiants de traducció, que bastant sovint miren la formació en terminologia amb el recel de qui no creu que li hagi de servir per a la professió.

Bibliografia

Cabré, M. T. (1999). *La terminología. Representación y comunicación. Una teoría de base comunicativa y otros artículos*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra. (Sèrie Monografies, 3).

Cabré, M. T. (2007). "La terminologie, une discipline en évolution : le passé, le présent et quelques éléments prospectifs". Dins L'Homme, M.-C.; Vandaele, S. (dir.). *Lexicographie et terminologie : compatibilité des modèles et des méthodes*. Ottawa: Les Presses de l'Université d'Ottawa. 79-109.

Cabré, M. Teresa (2003). "Theories of terminology. Their description, prescription and explanation". *Terminology* 9(2). Amsterdam: John Benjamins. 163-200.

Diki-Kidiri, M. (2007). "Éléments de terminologie culturelle". *Cahiers du Rifal* 26. 14-25.

Diki-Kidiri, M. (2008). *Le vocabulaire scientifique dans les langues africaines. Pour une approche culturelle à la terminologie*. Paris: Karthala.

Gambier, Y. (1991) "Presupposés de la terminologie: vers une remise en cause". *Cahiers de Linguistique Sociale* 18.

Gaudin, F. (1993). *Pour une socioterminologie. Des problèmes sémantiques aux pratiques institutionnelles*. Rouen: Publications de l'Université de Rouen.

Guespin, L. (1991). "La circulation terminologique et les rapports science, technique, production". *Cahiers de linguistique sociale* 18. 59-80.

Temmerman, R. (2000). *Towards New Ways of Terminology Description: The Sociocognitive-Approach*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.